

Po zatrdilu starih ljudi se je kraj prvotno imenoval Brežce, ker je prvotno naselje ležalo na bregu, dočim jebiladolina še vsa pokrita z gozdom.

Prvotna c. sv. Vida, podružnica mošenjske župnije. L. 1800 je mošenjski župnik Ažbe sezidal Marijino kapeico - začetek romarske poti. L. 1814 je daroval kapelici sliko M. pomočnice L. Mayer in poslikal notranjščino kapelice. Načrt za novo c. je napravil stavbenik Albert Mikovitz iz Graza. Notranja oprema je delo Ivana Vurnika iz Rad. vijice, nekaj oltarnih slik je Groharjevih. Kapelica M.B. so pustili nedotaknjeno, le pridali so ji kupolo.

Slike: oltar z Mayerjevo sliko na naslovni str.

stara c. na Brezjah str. 252

notranjščine romarske c. z gl. oltarjem, str. 252

str. oltar.

Folged na Brezje

Glavni vhod v c. str. 253

Kapelica M.P.

Il. Slov. 1928, l. IV, št. 32.

Slika keliha, ki ga je daroval c. Jos. Naglič, naredil Kregar v Lj.

Il. Slov. 1931, L. VII, št. 35, str. 279.

Slika zunanjščine c. O zgod. Fran. reda pri nas glej pod Ljubljana - franč. sam.

Il. Slov. 1926, št. 36, str. 60

O stari cerkvi nobenega točnejšega popisa. Ali kod kakšen načrt stare cerkve?

Najstarejša poročila o stari cerkvi v vizitacijah 17.stol. Gotovo bila še srednjeveškega izvora, morda še predgotskega. Patrocinij kaže na starost, verjetno 13.stol.(sv.Vid!). V tem primeru bi šlo za podeželsko cerkvico s podolžno ladjo in s polkrožno apsidno - prim.cerkev sv.Marka v Vrbi. Ladja imela lesen, raven in najbrž poslikan strop. Zvonika morda sploščni sploh ni bilo. Če bila prvotna cerkev še romanskega izvora, ji je gotika prizidala nov prezb., ki bil 3strano zaključen in obokan z rebrasimi oboki. Iz vizitacij namreč vemo, da je imela cerkev 3 okna v zaključnih stenah prezb. in eno okno v južni steni ladje. Četrto okno v prezb., v njegovi južni steni in drugo okno v ladji je odprlo šele 17.stol. Verjetno že v srednjem veku, prav gotovo pa v 17.stol. postavili pred fasado lopo, v kateri omenja vizitacija generalnega vikarja Filipa Trpina iz l.1668 zidano prižnico. Sicer bila notranja oprema zelo revna, niti kropilnika ni bilo ob vratih. V cerkvi stale en sam oltar, ki l.1631 niti antependija ni imel. Vizitacija iz 1668 omenja, da je bila cerkev posvečena, ker so v njej obhajali spomin posvetitve, v eliki oltar sam pa ni bil posvečen. Oltarna miza ki je bila zidana, najbrž še gotška, na njej so stali 4 svečniki. Olt.nastavka ni bilo, pač pa je bila na steni za oltarjem podoba, verjetno kip sv.Vida. Do l.1631 je stal neki oltar tudi zunaj cerkve, ki ga je vizitator, škof Rainald Scarlichi ukazal podreti. in njegovo kamenje zložiti na zid okoli cerkve.

Okoli 1771 ali 72 so cerkveni ladji na sev.strani prizidali kapelo sv. Antona Pušč. v njenem oltarju bila slika kasneje sv.Ant.iz l.1795, ki je še ohranjena pri nekem kmetu.

Večje predelave v ll.1794-98. Cerkev na novo ometana, popravljena streha, postavljenav bližini kapele sv.Ant.nova prižnica in prenovljen vel.oltar. Vanj Layerjeva slika mučeništva sv.Vida. Tedaj tudi povečali stolp in mu dali baročno kapo. V zahodni steni odprli novo okno. Če prvotna stavba šeni imela stolpa,ga je dobila vsaj v 17.stol.čene že v gotiki.Prizidan je bil na sev.strani prez, tako da je s spodnjim delom služil tudi za zakristijo.

Prvotno imela cerkev klopi le v prezg., ob zadnjih prezidavah so jih namestili tudi v ladji.Obenem so utrdili tudi zid okoli cerkve. Stroški za te

Novo monštranco je naredil pasar Kregar. Naredil bo tudi nov kelih.

Zg.Danica, 1.1893, str.104.

Nova kupola nad votivno kapelo, naredil jo je klepar Anton Belec iz [✓]St. Vida. Vrata(glavna) iz hrastovega lesa je naredil Vurnik iz Radovljice. Isti mojster bo tudi položil tlak v ladji.

Zg.Danica, 1.1896, str. 353.

" Društvo za kršč. um. " je na seji 6. julija 1899 skleniko, naj ~~na~~ sliki obeh str. oltarjev: Anton pušč. in Anton Pad. naredil Ivan Rohar.

Zg.Danica, 1.1899, str. 230.

V članku "Das Leben und Wirken des Architekten Robert Mikovics",

Kirchenschmuck, 1894, XXV. Jahrgang Nr. 4. S. 49, se omenja romarska cerkev v Brezjah kot "selbstständige Kirchenbauten".

"Za novo cerkev na Brezjah blagoslovili so danes milostni knezoškof temeljni kamen."

Naši dopisi. Iz Ljubljane. - NOVICE, 9. oktober 1889. L. XLVII, list 41, str. 320.